

dei undersøkte delene av sentralforvaltninga fungerte i denne korte perioden. Det er viktig og fortentstfullt.

Avhandlinga kunne nok stått i ein betre dialog med tidlegare forskning når det gjeld tolking av kva som eigentleg gjekk føre seg i svensk forvaltning og riksstyrtning frå avslutninga av friheitstida og dei følgjande tiåra, men dette har forfattaren medvite avstått frå. Verdien av avhandlinga ligg difor i den utvida kunnskap ho gjev om korleis dei undersøkte delene av sentralforvaltninga fungerte i denne korte perioden. Det er viktig kunnskap som nok vil bli utnytta i større samanheng.

Steinar Supphellen, f. 1939, cand.philol. 1966, 1. amanuensis ved Universitetet i Trondheim 1967.

R. BOHN, J. ELVERT, H. REBAS, M. SALEWSKI (RED.): *Neutralität und totalitäre Aggression. Nordeuropa und die Grossmächte im Zweiten Weltkrieg*, Franz Steiner Verlag, Stuttgart 1991.

I forbindelse med at det var 50 år siden den tyske invasjon av Danmark og Norge, ble det i april 1990 holdt et historisk symposium i Kiel med Christian-Albrechts-Universität som initiativtaker og arrangør. Deltakere kom fra vertslandet, de nordiske land, Estland, Storbritannia og Øst-Tyskland.

Fra 1991 har symposiets 25 foredrag foreligget som bok hvor den overordnede, faglige problemstilling kommer til uttrykk i hovedtittelen «Neutralität und totalitäre Aggression». Tematisk er bidragene gitt en grovinndeling i seks kapitler. Den innledende analyse omfatter henholdsvis 3 studier av de politiske og 5 studier av de militære faktorer som virket inn på stormaktenes nordeuropeiske politikk i 1939–40. I denne sammenheng drøftes de nordiske lands reaksjon på det ytre press. I tredje kapittel kombineres dette med 4 studier av fremmedstyrets etablering i de okkuperte områder. Deretter drøftes noe sprikende aspekter ved den nordeuropeiske situasjon i 4 bidrag under den generelle overskrift «Krieg und Politik». Stormaktenes målsetting blir så i 3 studier sett i sammenheng med ressurser og næringsinteresser i nordområdet. De enkelte faser i konsolideringen av okkupasjonsmakten – preget på samme tid av både samarbeid og motstand – utgjør hovedtema for 5 studier i det avsluttende kapittel. Av bidragene foreligger 6 på engelsk, de øvrige 19 på tysk.

* * *

De mange enkeltstudier har gjort det naturlig å begrense den faglige vurdering av boken til noen spredte, generelle kommentarer. En felles forfatterinstruks kan neppe ha vært lagt til grunn for utgivelsen av boken. Således vil nok enkelte av leserne beklage at ikke alle har brydd seg om å arbeide ut noteapparat for dokumentasjon. Til gjengjeld er det nedlagt arbeide både på et felles navne-/stedsregister, og en egen begivenhetsoversikt for Nord-Europa under Den andre verdenskrig.

Siden Vinterkrigen og Finlands situasjon var av de sentrale temaer under symposiet, synes det eiendommelig at ingen finske historikere har bidratt med spesialstudiet. Sammenligningsvis er historikere fra de andre nordiske land godt representert. Fra norsk side vil vi finne hele 6 forfattere: Magne Skodvin, Helge Paulsen, Hans Fredrik Dahl, Einhart Lorenz, Terje Halvorsen og Kristian Ottosen. De utgjør et solid faglig innslag i boken med relevante studier i forhold til den overordnede problemstilling.

Det kan imidlertid reises enkelte kritiske innvendinger mot det samlede innhold, vurdert ut fra bokens tittel. Vil leserne få sine forventninger oppfylt i rimelig grad? Det synes tvilsomt. Mens således enkelte bidrag kan oppleves som noe marginale ut fra en helhetsbetraktning – som J. Elverts studie om irsk nøytralitet – savnes inngående analyser av langt mer sentrale spørsmål.

Det er selvfølgelig berettiget at tysk politikk overfor Norden blir viet stor oppmerksomhet – uten at den tilsvarende britiske blir oversett. Men hva med den sovjetiske politikk overfor Norden? Motivene og målsettingen i Kreml i forholdet til de nordiske og baltiske land, burde i perspektivet «totalitäre Aggression» i Nord-Europa, ha krav på noe av den samme oppmerksomhet. Om symposiet hadde funnet sted et par år senere, ville den mer åpne arkivsituasjonen i Moskva kunne gjort en slik studie særlig interessant.

Begrunnelsen for den faglige konferanse kan ikke ha vært at historikerne de senere år har fått tilgang på nye kilder som åpner for viktige omtolkninger. Flere av bidragene virker derfor innholdsmessig velkjente, som Skodvins korte studie over Skandinavia i den vest-allierte militære planlegging. Den som måtte gå til boken med forventninger om å få presentert radikalt nye konklusjoner om de store hovedspørsmål, vil trolig bli skuffet. Uansett er det verdifulle å få avtegnet forskningsfronten etter hvert som nye generasjoner historikere nyanserer vår kunnskap om Nord-Europas skjebne under Den andre verdenskrig.

Thorstein Strømsøe, f. 1932, cand.philol. 1960, 1. amanuensis ved Universitetet i Trondheim.

*Fra Historiske Tidsskrift
Bind 72 nr. 1 1993
Universitetsforlaget*

104143